

Jonas Modig (redaktör). Ögonens förvandlingsrum. Åtta röster om Folke Dahlbergs ord och bilder. Folke Dahlberg Sällskapets skriftserie N:o 11.

I trakten mellan Huskvarna och Gränna, där jag är född, kallade vi Vättern för ett småländskt fattigmanshav. Författaren och konstnären Folke Dahlberg (1912 – 1966) benämnde den för ett inhav. Ett slags mikrokosmos för det oändliga och outsägbara. Folke Dahlberg är idag i många stycken bortglömd, men hålls vid liv av sällskapet som bär hans namn. I deras senaste skrift "Ögonens förvandlingsrum" granskas hans skapande ur en mängd olika perspektiv av åtta kunniga författare. Folke Dahlberg var Vättern trogen i stora delar av sitt liv, bosatt på en ö utanför Askersund. År 1960 erhöll han Övralidspriset. Bland konstnärer och författare var han något av en särpling. Gick sällan i andras spår, men kom att bli en av de främsta företrädarna för surrealismen i svensk konst, påverkad av Freuds psykoanalys. Även hans poesi och prosadikter fick tydliga drag av surrealismen. I DN skrev man vid recensionen av hans bok "Den berusade båten" (1950): "En särpling är han i den moderna konsten, en drömmare och visionär, inte lik någon annan". Folke Dahlgrens mest framstående verk är kanske just "Den berusade båten", inspirerad av Rimbaud; "La Beteau ivre". Framträdande för Folke Dahlberg var närheten mellan ord och bild. Det var alltid till Vättern, vattnet och övärlden som han tog sin tillflykt till och lät sig inspireras av. Naturmotiven blev framträdande vilket får en av bokens författare att läsa honom med den franske filosofen Gaston Bachelards fenomenologi. Folke Dahlgren talade om sina böcker om Vättern som en "exakt landskapsskildring". Det var också Vättern som år 1966 tog konstnärens liv. En av antologins författare funderar om döden var avsiktlig, ett självmord, en tanke som man på andra håll av boken är mer distanserad till. Folke Dahlberg hade då redan i sin poesi låta vattnet också symbolisera döden. "Ögonens förvandlingsrum" är en fantastisk innehållsrik bok kring en författare och konstnär jag själv visste så lite om innan jag läst den. Inte minst för alla oss som håller Vättern för något större och mer komplext än "bara" Sveriges näst största sjö är denna bok värdefull. Folke Dahlberg såg något i och med Vättern som bara kan uttryckas med existensens djupaste ord. Ett mänsklighetens inhav.

"Ibland flyter horisonterna så nära, att man tycker sig kunna sträcka ut armarna från stranden och känna med fingertopparna bakom dem. Masterna på dolda skepp stack som nålar, roddare böjde sig som under stormmoln och hustak från gömda städer

fastnade som flagor under naglarna. Andra dagar ligger de ouppnåeligt fjärran.
Fastlandet kan aldrig mer nås." (Vättern, 1949).

Jakob Carlander

Fotnot:

Författare till "Ögonens förvandlingsrum" är:

Mats Jansson, Else-Britt Kjellqvist, Bengt af Klintberg, Kate Larsson, Elisabeth Lidén,
Lars-Håkan Svensson, Staffan Söderblom, Anders Weidar.